

สรุปผลการวิจัย การอภิปรายและขอเสนอแนะ

ในตอนที่ผู้วิจัยจะเสนอการสรุปผลการวิจัย การอภิปรายผลการวิจัย การเสนอแนะผลการวิจัย และขอเสนอแนะสำหรับการวิจัยในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของผู้บริหาร ครูผู้สอน และศึกษานิเทศก์ เกี่ยวกับการปฏิบัติงานนิเทศการศึกษาของศึกษานิเทศก์ สังกัดกรมสามัญศึกษา ในเขตการศึกษา 9
2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหาร ครูผู้สอน และศึกษานิเทศก์ เกี่ยวกับการปฏิบัติงานนิเทศการศึกษาของศึกษานิเทศก์ สังกัดกรมสามัญศึกษา ในเขตการศึกษา 9
3. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคเกี่ยวกับการปฏิบัติงานนิเทศการศึกษาของศึกษานิเทศก์ สังกัดกรมสามัญศึกษา ในเขตการศึกษา 9

สมมุติฐานของการวิจัย

ความคิดเห็นของผู้บริหาร ครูผู้สอน และศึกษานิเทศก์ เกี่ยวกับการปฏิบัติงานนิเทศการศึกษาของศึกษานิเทศก์ สังกัดกรมสามัญศึกษา ในเขตการศึกษา 9 ไม่แตกต่างกัน

วิธีดำเนินการวิจัย

1. กลุ่มตัวอย่างประชากร ประกอบด้วย ผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอนในโรงเรียนมัธยมศึกษา และศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษาในเขตการศึกษา 9 สุ่มโดยวิธีแบบแบ่งชั้นพวก (Stratified Random Sampling) ทำเป็นการดังนี้

1.1 กลุ่มผู้บริหาร สุ่มโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตการศึกษา 9 จำนวน 40 เปอร์เซ็นต์ ได้ 56 โรงเรียน ไซ้ผู้บริหารและผู้ช่วยผู้บริหารฝ่ายวิชาการ ในโรงเรียนที่สุ่มได้ จำนวน 112 คน เป็นกลุ่มตัวอย่าง

1.2 กลุ่มครูสอน สุ่มโรงเรียนมัธยมศึกษาในกลุ่มผู้บริหาร จำนวน 64 เปอร์เซ็นต์ ได้ 36 โรงเรียน แล้วสุ่มครูสอนทุกหมวดวิชา ๆ ละ 1 คน จำนวน 8 คน และสุ่มครูวัดผล ครูแนะแนว ครูห้องสมุด และครูโสตทัศนศึกษา อีก 4 คน รวมสุ่มครูโรงเรียนละ 12 คน ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 432 คน

1.3 กลุ่มศึกษานิเทศก์ สุ่มศึกษานิเทศก์ สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 9 95 เปอร์เซ็นต์ ของทั้งหมดได้จำนวน 24 คน

กลุ่มตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัย รวมทั้งสิ้น 568 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ แบบสอบถาม ประกอบด้วยแบบตรวจสอบ (Check list) แบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) และแบบปลายเปิด (Open-ended) ซึ่งผู้วิจัยได้สร้างขึ้น แล้วนำไปให้ครูผู้พิจารณาและนำไปทดลองใช้เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น ได้ค่าความเชื่อมั่น ตอนที่ 2 เกี่ยวกับการปฏิบัติงานของศึกษานิเทศก์ 0.98 และค่าความเชื่อมั่น ตอนที่ 3 เกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงาน 0.84 แล้วนำมาปรับปรุงให้ได้แบบสอบถามที่สมบูรณ์

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ส่งแบบสอบถามและเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้วิธีการทางไปรษณีย์ และบางส่วนเก็บข้อมูลด้วยตนเอง ได้แบบสอบถามคืนทั้งสิ้น 518 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 91.20 และเป็นแบบสอบถามที่สมบูรณ์ใช้ในการวิจัยได้จำนวน 489 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 86.09

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์โดยแจกแจงหาถ้อยละเอียด

4.2 ข้อมูลเกี่ยวกับการปฏิบัติงานนิเทศการศึกษาของศึกษานิเทศก์วิเคราะห์โดยหาค่าเฉลี่ย (\bar{x}) และความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

และทดสอบความแตกต่างของความถี่เห็นของผู้บริหาร ครูผู้สอน และศึกษานิเทศก์ โดยวิธีวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-way Analysis of Variance) และถ้าความถี่เห็นแตกต่างกันจะทดสอบความแตกต่างโดยใช้ S. Method ของเชฟเฟ (Scheffe)

4.3 ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานนิเทศการศึกษา วิเคราะห์โดยหาค่าเฉลี่ย (\bar{x}) และความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ในส่วนที่เป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า และวิเคราะห์โดยวิธีหาค่าร้อยละ ในส่วนที่เป็นแบบปลายเปิด (Open-ended)

สรุปผลการวิจัย

สรุปผลการวิจัยได้ดังต่อไปนี้

1. สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

1.1 เพศ ผู้ตอบแบบสอบถามมีเพศชายมากกว่าเพศหญิง โดยส่วนรวม เป็นชายร้อยละ 63.38 เป็นหญิงร้อยละ 36.20 เมื่อจำแนกตามกลุ่มตัวอย่าง ผู้บริหาร เป็นชายมากที่สุด ร้อยละ 88.66 ครูผู้สอนเป็นชายมากที่สุด ร้อยละ 56.64 และศึกษานิเทศก์เป็นชายมากที่สุดเช่นกันคือ ร้อยละ 73.91

1.2 ตำแหน่ง ครูผู้สอนมีมากที่สุดร้อยละ 75.46 รองลงไปตามลำดับ คือ ผู้ช่วยผู้บริหารฝ่ายวิชาการร้อยละ 10.43 ผู้บริหารร้อยละ 9.41 และศึกษานิเทศก์ ร้อยละ 4.70

1.3 วุฒิ วุฒิต่างการศึกษาระดับปริญญาตรี มีมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 59.92 รองลงไปมีวุฒิต่ำกว่าปริญญาตรี ร้อยละ 36.81 และอันดับสุดท้ายมีวุฒิปริญญาโท ร้อยละ 3.27 เมื่อจำแนกตามกลุ่มตัวอย่าง ผู้บริหารมีวุฒิปริญญาตรีมากที่สุดร้อยละ 79.38 ครูผู้สอนวุฒิปริญญาตรีมากที่สุดร้อยละ 53.39 และศึกษานิเทศก์วุฒิปริญญาตรีมีมากที่สุดเช่นกันคือร้อยละ 32.61

1.4 อายุ อายุระหว่าง 21-30 ปี มีมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 69.33 รองลงไปที่อายุ 31-40 ปี ร้อยละ 19.63 อายุ 41-50 ปี ร้อยละ 6.13 อายุต่ำกว่า 21 ปี ร้อยละ 3.27 และอันดับสุดท้ายอายุ 51-50 ปี ร้อยละ 1.64 เมื่อจำแนกตามกลุ่มตัวอย่าง ผู้บริหารมีอายุ 21-30 ปี และ 31-40 ปี ทั้งสองระดับมากที่สุดเท่ากัน คือร้อยละ 35.05 ครูผู้สอนอายุ 21-30 ปี มีมากที่สุด ร้อยละ 81.58 และศึกษานิเทศก์ร้อยละ 31-40 ปี มีมากที่สุด ร้อยละ 52.17

1.5 ระยะเวลาที่ดำรงตำแหน่ง ระยะ 1-5 ปี มีมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 72.19 รองลงไปที่ระยะ 6-10 ปี ร้อยละ 20.65 ระยะ 11-15 ปี ร้อยละ 4.91 ระยะ 6-10 ปี ร้อยละ 1.43 และอันดับสุดท้ายระยะ 21 ปีขึ้นไป ร้อยละ 0.82 เมื่อจำแนกตามกลุ่มตัวอย่าง ผู้บริหารดำรงตำแหน่งระยะ 1-5 ปี มากที่สุด ร้อยละ 64.95 ครูผู้สอนระยะ 1-5 ปี มากที่สุดร้อยละ 74.53 และศึกษานิเทศก์มีมากที่สุดระยะ 1-5 ปี เช่นกัน คิดเป็นร้อยละ 62.22

2. การปฏิบัติงานนิเทศการศึกษาของศึกษานิเทศก์

2.1 ความความคิดเห็นของผู้บริหาร ครูผู้สอน และศึกษานิเทศก์เกี่ยวกับการปฏิบัติงานของศึกษานิเทศก์ในคาบต่าง ๆ ปรากฏผลดังต่อไปนี้

ก. คำนินเทศการสอนในโรงเรียน โดยส่วนรวมพบว่าการปฏิบัติงานของศึกษานิเทศก์อยู่ในระดับน้อย ซึ่งสอดคล้องกับความเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอน แต่ศึกษานิเทศก์เห็นว่าโดยปฏิบัติอยู่ในระดับมากในเรื่องต่อไปนี้คือ ศึกษานิเทศก์ปฏิบัติความแผนงานหรือโครงการนิเทศ โดยแนะนำเกี่ยวกับการจัดแผนการเรียนให้กับครู ได้พบปะครูเป็นหมู่คณะเพื่อปรับปรุงการเรียนการสอน แนะนำเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมเสริมการเรียนให้กับครู แนะนำแก้ไขวัตถุประสงค์ในแผนการสอนให้กับครู แนะนำปฏิบัติเกี่ยวกับการวัดผลการศึกษาให้ครอบคลุมจุดประสงค์การเรียนรู้อีกครู แนะนำให้ครูปรับปรุงแก้ไขเครื่องมือประเมินผลการเรียน ซึ่งแจ้งเกี่ยวกับการจัดทำแบบฟอร์มการประเมินผล แนะนำครูให้นำผลการเรียนมาปรับปรุงการสอนให้ดีขึ้น เสนอแนะให้ครู

เข้ารับการอบรมกับหน่วยงานต่าง ๆ ที่จัดเพื่อเพิ่มพูนความรู้ทางวิชาการและแนะนำให้ครูอ่านหนังสือทางวิชาการที่เกี่ยวกับการสอน นอกจากนี้ผู้บริหารและครูผู้สอนเห็นว่า ศึกษานิเทศก์ปฏิบัติน้อยที่สุด ส่วนศึกษานิเทศก์เห็นว่าปฏิบัติน้อยคือ การสังเกตการสอนของครูและให้คำแนะนำเกี่ยวกับวิธีสอนกับการร่วมมือกับครูจัดนิทรรศการทางวิชาการ ส่วนที่ผู้บริหารและศึกษานิเทศก์มีความเห็นสอดคล้องกันว่าปฏิบัติน้อย แต่ครูผู้สอนไม่เห็นด้วย เพราะเห็นว่าปฏิบัติน้อยที่สุด คือ ได้ติดตามผลการปฏิบัติงานภายหลังการนิเทศ ในการปฏิบัติเรื่องการค้นพบเนื้อหาวิชาใหม่ ๆ แล้วยนำมาแนะนำให้ครูใช้สอน ทั้งสามกลุ่มมีความเห็นแตกต่างกันคือผู้บริหารเห็นว่าปฏิบัติน้อย ครูผู้สอนเห็นว่าปฏิบัติน้อยที่สุด แต่ศึกษานิเทศก์เห็นว่าได้ปฏิบัติมาก สำหรับการปฏิบัติในเรื่องการสำรวจปัญหาการสอนก่อนไปนิเทศ และวางแผนโครงการปฏิบัติงานนิเทศไว้ล่วงหน้าก่อนนิเทศ ปรากฏว่า ทั้งสามกลุ่มมีความเห็นสอดคล้องกันว่าปฏิบัติน้อย

ข. **การพัฒนาหลักสูตร** โดยส่วนรวมพบว่า การปฏิบัติงานของศึกษานิเทศก์อยู่ในระดับน้อย ซึ่งสอดคล้องกับความเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอน แต่ศึกษานิเทศก์เห็นว่าได้ปฏิบัติอยู่ในระดับมาก คือ การปฏิบัติในเรื่องประชุมชี้แจงครูเกี่ยวกับการจัดแผนการเรียนการสอนให้ถูกต้องตามหลักสูตร การประชุมร่วมกับครูในการวางแผนเกี่ยวกับการใช้หลักสูตร ร่วมกับครูจัดทำแผนการสอนวิชาต่าง ๆ เพื่ออำนวยความสะดวกในการสอน พิจารณาคัดเลือกแบบเรียนและหนังสืออ่านประกอบเสนอแนะให้โรงเรียนได้ ข้ามมือกับกรมวิชาการในการประเมินผลการใช้หลักสูตร และการนำผลการวิเคราะห์หลักสูตรมาใช้ปรับปรุงหลักสูตรให้สอดคล้องกับท้องถิ่น นอกจากนี้ในการปฏิบัติเรื่องการร่วมมือกับครูผลิตวัสดุอุปกรณ์การสอนต้นแบบ เพื่อใช้ให้สอดคล้องกับหลักสูตร ผู้บริหารและครูผู้สอนมีความเห็นสอดคล้องกันว่าศึกษานิเทศก์ได้ปฏิบัติน้อยที่สุด แต่ศึกษานิเทศก์เห็นว่าได้ปฏิบัติอยู่ระดับน้อย ส่วนการปฏิบัติที่ทั้งสามกลุ่มมีความเห็นแตกต่างกันคือ การปฏิบัติในเรื่องร่วมมือกับครูในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นเพื่อนำมาใช้ และการสอดคล้องดูแลติดตามให้ครูสอนให้ถูกต้องตามหลักสูตร

ปรากฏว่า ผู้บริหารเห็นว่าปฏิบัติน้อย ครูผู้สอนเห็นว่าปฏิบัติน้อยที่สุด และศึกษานิเทศก์เห็นว่าปฏิบัติมาก

ค. ด้านการบริหารงานวิชาการ โดยส่วนรวมพบว่า การปฏิบัติงานของศึกษานิเทศก์อยู่ระดับน้อย และสอดคล้องกับความเห็นของผู้บริหาร ครูผู้สอน และศึกษานิเทศก์ เมื่อจำแนกตามกลุ่มตัวอย่างคือ การปฏิบัติในเรื่องได้มีโอกาสร่วมประชุมกับครูและผู้บริหารในการแก้ปัญหาทางวิชาการ ได้ทำหน้าที่สื่อสารโครงการทางค่านพัฒนางานวิชาการของกรมและหน่วยงานอื่น ๆ ให้ครูและผู้บริหารได้ทราบและได้เข้าไปดำเนินการตรวจสอบและประเมินมาตรฐานงานวิชาการของโรงเรียน นอกจากนี้ผู้บริหารและครูผู้สอนมีความเห็นสอดคล้องกันว่า ศึกษานิเทศก์ปฏิบัติน้อยที่สุด แต่ศึกษานิเทศก์เห็นว่าได้ปฏิบัติน้อยคือได้มีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายบริหารงานวิชาการร่วมกับโรงเรียน ได้มีส่วนร่วมในการกำหนดครูสอนในแต่ละวิชา และมีส่วนเสนอแนะในการจัดงบประมาณเกี่ยวกับงานวิชาการ ส่วนการปฏิบัติในเรื่องได้เสนอแนะการจัดตารางสอนให้สอดคล้องตามหลักสูตร คำแนะนำการจัดการฝึกอบรม สัมมนาและประชุมทางวิชาการเพื่อพัฒนาครู ช่วยประสานงานทางวิชาการของกลุ่มโรงเรียน ประสานงานกรมในส่วนที่เกี่ยวกับการจัดการศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา และได้สรุปผลงานทางวิชาการของโรงเรียนเสนอให้กรมเจ้าสังกัดและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ทราบ ผู้บริหารและครูผู้สอนเห็นสอดคล้องตรงกันว่า ได้ปฏิบัติอยู่ระดับน้อย แต่ศึกษานิเทศก์เห็นตรงกันข้ามว่าได้ปฏิบัติมาก สำหรับความเห็นที่ครูผู้สอนและศึกษานิเทศก์เห็นตรงกันว่าได้ปฏิบัติน้อย แต่ผู้บริหารกลับเห็นว่าได้ปฏิบัติมากที่สุดคือ การปฏิบัติในเรื่องได้มีส่วนร่วมในการวางแผนงานวิชาการของโรงเรียนร่วมกับครูและผู้บริหาร

ง. ด้านศึกษา ทดลอง วิจัยและเขียนบทความทางวิชาการ โดยส่วนรวมพบว่า การปฏิบัติงานของศึกษานิเทศก์อยู่ในระดับน้อย และสอดคล้องกับความเห็นของผู้บริหาร และศึกษานิเทศก์ แต่ครูผู้สอนเห็นว่าปฏิบัติน้อยที่สุด คือการปฏิบัติในเรื่องการวิเคราะห์หลักสูตรมัธยมศึกษาเพื่อนำผลไปแก้ไขและปรับปรุงหลักสูตร ได้ศึกษาวิจัยเพื่อสร้างเกณฑ์ประเมินผลการเรียนการสอนสำหรับให้โรงเรียนได้นำไปใช้ และได้รวบรวมผลงานวิจัยทางการศึกษา

เพื่อเผยแพร่ให้ครูไคทราบ นอกจากนี้ผู้บริหารและครูผู้สอนมีความเห็นสอดคล้องกันว่าศึกษานิเทศก์ปฏิบัติน้อยที่สุด แต่ศึกษานิเทศก์เห็นว่าไคปฏิบัติน้อยคือ ไควิจัย สำนวความต้องการของครูเกี่ยวกับการนิเทศในแต่ละหมวดวิชา รวมถึงกับครูในการทดลองวิธีสอนใหม่ๆ และทดลองใช้สื่อการสอนใหม่ประกอบการเรียนการสอน ในการปฏิบัติในเรื่องการวิจัยปัญหาการเรียนการสอนในโรงเรียน ครูผู้สอนและศึกษานิเทศก์มีความเห็นตรงกันว่า ศึกษานิเทศก์ไคปฏิบัติน้อย แต่ผู้บริหารเห็นว่าปฏิบัติน้อยที่สุด ส่วนการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการร่วมมือกับครูสร้างขอสอบมาตรฐานเพื่อเสนอให้กลุ่มโรงเรียนหรือเขตการศึกษาไปใช้ปรากฏว่า ทั้งสามกลุ่มมีความเห็นแตกต่างกันคือ ผู้บริหารเห็นว่าปฏิบัติน้อย ครูผู้สอนเห็นว่าปฏิบัติน้อยที่สุด ส่วนศึกษานิเทศก์เห็นว่าปฏิบัติมาก สำหรับการปฏิบัติที่ทั้งสามกลุ่มเห็นสอดคล้องกันว่าไคปฏิบัติ น้อยคือ การวิจัยปัญหาและอุปสรรคในการบริหารงานวิชาการ และการเขียนบทความทางวิชาการเผยแพร่ให้ครูไคอ่าน

จ. คำนบริการทางการศึกษา โดยส่วนรวมพบว่า การปฏิบัติงานของศึกษานิเทศก์อยู่ระดับน้อย และสอดคล้องกับความเห็นของผู้บริหารกับครูผู้สอน เมื่อจำแนกตามกลุ่มตัวอย่าง แต่ศึกษานิเทศก์มีความเห็นตรงกันข้าม เห็นว่าไคปฏิบัติมากคือ บริการให้คำปรึกษาเกี่ยวกับการแก้ปัญหาทางวิชาการแก่ครู เป็นวิทยากรให้ความรู้ทางการศึกษาแก่โรงเรียน จัดทำสถิติทางการศึกษาให้บริการแก่โรงเรียน จัดทำจุลสารหรือเอกสารทางค่านวิชาการเผยแพร่ แนะนำโรงเรียนจัดห้องสมุดสำหรับเป็นศูนย์วิชาการเพื่อบริการคนควาและร่วมมือกับโรงเรียนจัดบริการทางค่านแนะนำให้กับนักเรียน นอกจากนี้การปฏิบัติในเรื่องการบริหารเกี่ยวกับวัสดุอุปกรณ์ จัดทำอุปกรณ์การสอนเพื่อบริการแก่โรงเรียน ไคนำไปใช้และศึกษานิเทศก์ได้จัดทำบรรณนิทัศน์ของหนังสือ อุปกรณ์การสอน และแหล่งวิทยากรเพื่อบริการแก่โรงเรียน ผู้บริหารและครูผู้สอนเห็นว่า ศึกษานิเทศก์ไคปฏิบัติ น้อยที่สุด แต่ศึกษานิเทศก์เห็นว่าปฏิบัติ น้อย ส่วนการปฏิบัติที่ครูผู้สอนเห็นว่าปฏิบัติ น้อยที่สุด แต่ผู้บริหารกับศึกษานิเทศก์เห็นสอดคล้องกันว่าศึกษานิเทศก์ไคปฏิบัติ น้อยคือ การให้บริการสนเทศ เกี่ยวกับการศึกษาต่อและการเลือกอาชีพแก่ครูและนักเรียน

2.2 เปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหาร ครูผู้สอน และศึกษานิเทศก์
เกี่ยวกับดการปฏิบัติงานนิเทศการศึกษา สรุปผลได้ดังนี้

ก. ความคิดเห็นของผู้บริหาร ครูผู้สอน และศึกษานิเทศก์ เกี่ยวกับการ
ปฏิบัติงานนิเทศการศึกษาของศึกษานิเทศก์ ในด้านนิเทศการสอนในโรงเรียนแตกต่างกัน
อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ซึ่งขัดแย้งกับสมมติฐาน

เมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นที่แตกต่างกัน พบว่า ความคิดเห็นของผู้บริหาร
กับศึกษานิเทศก์ ความคิดเห็นของครูผู้สอนกับศึกษานิเทศก์ และความคิดเห็นของผู้บริหาร
กับครูผู้สอนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

ข. ความคิดเห็นของผู้บริหาร ครูผู้สอน และศึกษานิเทศก์ เกี่ยวกับการ
ปฏิบัติงานนิเทศการศึกษาของศึกษานิเทศก์ ในด้านพัฒนาหลักสูตรแตกต่างกันอย่างมีนัย
สำคัญที่ระดับ .05 ซึ่งขัดแย้งกับสมมติฐาน

เมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นที่แตกต่างกันพบว่า ความคิดเห็นของผู้บริหาร
กับศึกษานิเทศก์ และครูผู้สอนกับศึกษานิเทศก์ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05
ส่วนความคิดเห็นของผู้บริหารกับครูผู้สอนไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

ค. ความคิดเห็นของผู้บริหาร ครูผู้สอน และศึกษานิเทศก์ เกี่ยวกับการ
ปฏิบัติงานนิเทศการศึกษาของศึกษานิเทศก์ ในด้านนิเทศการบริหารงานวิชาการ แตกต่าง
กันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

เมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นที่แตกต่างกัน พบว่า ความคิดเห็นของ
ผู้บริหารกับศึกษานิเทศก์ และครูผู้สอนกับศึกษานิเทศก์ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ
.05 ส่วนความคิดเห็นของผู้บริหารกับครูผู้สอน ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

ง. ความคิดเห็นของผู้บริหาร ครูผู้สอน และศึกษานิเทศก์ เกี่ยวกับการ
ปฏิบัติงานของศึกษานิเทศก์ในด้าน ศึกษา ทดลอง วิจัย และเขียนบทความทางวิชาการ
แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ซึ่งขัดแย้งกับสมมติฐาน

เมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นที่แตกต่างกัน พบว่า ความคิดเห็นของผู้บริหารกับครูผู้สอน และครูผู้สอนกับศึกษานิเทศก์ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ส่วนความคิดเห็นของผู้บริหารกับศึกษานิเทศก์ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

จ. ความคิดเห็นของผู้บริหาร ครูผู้สอน และศึกษานิเทศก์ เกี่ยวกับการปฏิบัติงานนิเทศการศึกษาของศึกษานิเทศก์ในด้านบริการทางการศึกษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ซึ่งขัดแย้งกับสมมุติฐาน

เมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นที่แตกต่างกัน พบว่า ความคิดเห็นของผู้บริหารกับครูผู้สอน ผู้บริหารกับศึกษานิเทศก์ และครูผู้สอนกับศึกษานิเทศก์ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

3. ปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานนิเทศการศึกษา

ปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานนิเทศการศึกษาของศึกษานิเทศก์ที่ได้จากแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประเมินค่าและแบบปลายเปิด สรุปผลได้ดังนี้คือ

3.1 ปัญหาและอุปสรรคจากแบบมาตราส่วนประเมินค่า พบว่า ปัญหาอยู่ระดับมากเรียงจากมากที่สุดรองลงไปตามลำดับ คือ ระยะเวลาที่ศึกษานิเทศก์พบปะกับครู เพื่อให้การนิเทศแต่ละครั้งน้อยเกินไป ศึกษานิเทศก์ไม่มีโอกาสได้รวมวางแผนงานทางวิชาการของโรงเรียน ชำนาญการประมาณเพื่อจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์มานิเทศการสอนทางค่านิเทศศาสตร์และวิชาชีพ จำนวนอัตรากำลังของศึกษานิเทศก์ไม่เพียงพอกับจำนวนครูและจำนวนนักเรียน ชำนาญการประมาณที่จะนำมาใช้ในการผลิตคู่มือครูและ เอกสารประกอบการสอน ขาดการประสานงานในการทำงานร่วมกัน ครูไม่ได้อ่านเอกสารทางวิชาการที่ศึกษานิเทศก์ผลิต การให้บริการเกี่ยวกับเครื่องมือปรับปรุงคุณภาพการเรียนการสอนมีไม่เพียงพอ ขาดแคลนเอกสารเกี่ยวกับหลักสูตร การจัดสรรงบประมาณของโรงเรียนเพื่อช่วยงานทางค่านิเทศศาสตร์ ไม่ได้สัดส่วนกับงานค่านิเทศศาสตร์ ($\bar{x} = 2.51-3.51$) และมีความเห็นว่าเป็นปัญหาระดับน้อย เรียงจากน้อยที่สุดรองลงไปตามลำดับคือ ครูไม่ให้ความร่วมมือในการเข้ารับ

การประชุมสัมมนา ศึกษานิเทศก์ขาดความรู้ความเข้าใจในเครื่องมือสื่อทัศนูปกรณ์ ครูไม่เคยทราบล่วงหน้าเกี่ยวกับการไปปฏิบัติงานของศึกษานิเทศก์ ครูเข้าใจว่าการนิเทศเป็นการตรวจตรามากกว่าให้ความช่วยเหลือ ความรู้ทางวิจัยของศึกษานิเทศก์ทำ ครูสอนมาจนไม่สามารถนำข้อนิเทศไปปฏิบัติ ศึกษานิเทศก์มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องที่นิเทศน้อยกว่าครู ขวัญและกำลังใจศึกษานิเทศก์ทำ และศึกษานิเทศก์ขาดความรู้ถึงความต้องการของท้องถิ่น ทำให้พัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นไม่ไคผล (ค่า $\bar{x} = 1.51-2.51$)

๓.2 ปัญหาและอุปสรรคจากแบบสอบถามปลายเปิด สรุปปัญหาเรียงลำดับความถี่จากมากไปหาน้อยตามลำดับได้ดังนี้คือ ช่วงเวลาที่ศึกษานิเทศก์ปฏิบัติงานอยู่ในโรงเรียนน้อยเกินไป ศึกษานิเทศก์มีน้อยไม่เพียงพอกับจำนวนครูที่รับการนิเทศ จำนวนครั้งในการนิเทศแต่ละปีมีน้อย ครูขาดความรู้ความเข้าใจในเกี่ยวกับการนิเทศการศึกษา ขาดการติดตามผลการนิเทศ โรงเรียนอยู่ไกล ขาดแคลนวัสดุอุปกรณ์ เอกสารหลักสูตร การจัดเพิ่มพูนความรู้ทางวิชาการแก่ครูมีน้อย การประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ ไม่ทั่วถึง มีงบประมาณจำกัด ศึกษานิเทศก์ไม่เป็นผู้นำทางวิชาการ ศึกษานิเทศก์บางคนขาดความรับผิดชอบ ครูและโรงเรียนให้ความร่วมมือต่อการนิเทศน้อย ขวัญและกำลังใจของศึกษานิเทศก์ทั้ง ขาดการวางแผนการนิเทศอย่างรัดกุม นิเทศทุกโรงเรียนไม่ทั่วถึง เข้าใจว่าศึกษานิเทศก์ไปจับผิดมากกว่าแนะนำ โรงเรียนอยู่ในเขตอันตราย และการให้การสนับสนุนของผู้บริหารในการปรับปรุงการเรียนการสอน (ความถี่ 60-6)

อภิปรายผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยมีข้อที่ควร อภิปรายและข้อเสนอแนะ ดังต่อไปนี้

1. สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตัวอย่างประชากรโดยส่วนรวมเป็นเพศชายมากกว่าเพศหญิง มีวุฒิปริญญาตรี อายุ 21-30 ปี และดำรงอยู่ในตำแหน่ง 1-5 ปี จะเห็นว่าเป็นบุคคลที่กำลังอยู่ในวัยทำงาน สามารถปฏิบัติงานได้เต็มที่ และมีประสบการณ์พอสมควร ซึ่งจากประสบการณ์การทำงานของผู้วิจัยเห็นว่า เป็นวัยมีความกระตือรือร้น มีความรับผิดชอบหน้าที่การงานสูง จึงเชื่อว่าประชากรที่ใช้ในการวิจัยเป็นบุคคลที่มีความมุ่งมั่นทำให้การเรียนการสอนในโรงเรียนดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ สำหรับศึกษานิเทศก์กรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 9 ส่วนมากเป็นชายมากกว่าหญิง จะมีอายุระหว่าง 31-40 ปี มีวุฒิระดับปริญญาตรีและประสบการณ์ในการทำงาน 1-5 ปี สอดคล้องกับผลการวิจัยของ วนิกา มนัสไพบุลย์, พบว่า "ศึกษานิเทศก์ควรเป็นชายมากกว่าหญิง มีอายุระหว่าง 31-40 ปี วุฒิของศึกษานิเทศก์ไม่ควรต่ำกว่าปริญญาตรี ควร มีประสบการณ์สอนมาก่อน สามารถวิเทศโคตัวไปและมีความสามารถพิเศษเฉพาะหมวดวิชา"¹ และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ชีรเทพ ทองสถิตย์ ที่ว่า "ครูมีความเห็นว่าศึกษานิเทศก์ควรมีอายุระหว่าง 30-50 ปี วุฒิการศึกษาอย่างต่ำปริญญาตรี มีประสบการณ์ในการสอนมาแล้วไม่น้อยกว่า 5 ปี และควรจะทำการนิเทศโคตัวอย่างน้อย 3 วิชา"² ดังนั้น บุคคลที่ดำรงตำแหน่งศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษาเขตการศึกษา 9 ในปัจจุบัน จึงคาดว่าเป็นบุคคลที่อยู่ในวัยกำลังทำงาน สามารถปฏิบัติงานนิเทศการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ ประกอบกับศึกษานิเทศก์บางส่วนมีวุฒิปริญญาโทเป็นอันดับรอง

¹วณิกา มนัสไพบุลย์, "เจตนคติของครูที่มีต่อศึกษานิเทศก์," รายงานผลการวิจัยฉบับที่ 4 (นครปฐม : สำนักงานศึกษานิเทศการเขต 1 พระราชวังสนามจันทร์, 2518), หน้า 78. (อัครสำเนา)

²ชีรเทพ ทองสถิตย์, "ความคิดเห็นของครูประถมศึกษามีต่อการปฏิบัติงานของศึกษานิเทศก์," หน้า จ.

ลงไปจากปริญญาตรี และมีบางส่วนที่มีอายุ 41-50 ปี เป็นบุคคลที่มีประสบการณ์ในการทำงานสูงพอสมควร บุคคลเหล่านี้ก็จะเป็นกำลังสำคัญในการจัดการนิเทศการศึกษาให้บรรลุเป้าหมายได้ แต่เป็นที่น่าสังเกตว่ากลุ่มครูผู้สอนส่วนใหญ่มีวุฒิปริญญาตรี เท่ากับกลุ่มศึกษานิเทศก์ ผู้วิจัยเห็นว่าศึกษานิเทศก์จึงควรมีความรู้ความสามารถในเชิงวิชาการสูงกว่าครูผู้สอนซึ่งเป็นผู้ได้รับการนิเทศ : ศึกษานิเทศก์จะต้องมีการพัฒนาตนเองให้เป็นที่ศรัทธา เชื่อถือและก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเพื่อปรับปรุงสถานการณ์ต่าง ๆ ของโรงเรียน และครูอาจารย์ให้อยู่ในแนวที่พึงปรารถนา โดยพยายามศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมจากการอบรมหรือศึกษาคอในชั้นสูงกว่าปริญญาตรี ทั้งนี้เพื่อศึกษานิเทศก์จะเป็นผู้ที่มีความรู้สูง มีประสบการณ์ มีทักษะในการนิเทศ มีมนุษยสัมพันธ์ สามารถปฏิบัติงานนิเทศการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ เกิดประสิทธิผลต่อการจัดการศึกษาของโรงเรียน ดังนั้นผู้วิจัยจึงเห็นว่าหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษาควรจัดให้มีการประชุมอบรมสัมมนาเพื่อเพิ่มพูนความรู้ของศึกษานิเทศก์อยู่เสมอ และควรส่งเสริมสนับสนุนให้ศึกษานิเทศก์ได้มีโอกาสศึกษาคูงานทางการศึกษาเพิ่มเติมให้มากยิ่งขึ้น

2. ความคิดเห็นของผู้บริหาร ครูผู้สอน และศึกษานิเทศก์ เกี่ยวกับการปฏิบัติงานนิเทศการศึกษา

จากการวิจัยพบว่า ประชากรโดยส่วนรวมมีความเห็นว่า ศึกษานิเทศก์ปฏิบัติงานนิเทศการศึกษาอยู่ระดับน้อยทุกด้าน คือ ด้านนิเทศการสอนในโรงเรียน ด้านพัฒนาหลักสูตร ด้านบริหารงานวิชาการ ด้านศึกษา ทดลอง วิจัย และเขียนบทความทางวิชาการ และด้านการบริการทางการศึกษา ซึ่งผลการวิจัยนี้สอดคล้องใกล้เคียงกับการวิจัยของ ชัยวัฒน์ วรรณพงษ์ พบว่า "การปฏิบัติงานนิเทศการศึกษาของศึกษานิเทศก์จังหวัดคามหันานิเทศตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยศึกษานิเทศก์ พ.ศ. 2519 ซึ่งกำหนดหน้าที่ไว้ 10 ประการ ตามความคิดเห็นของกลุ่มครูใหญ่และครูผู้สอนปรากฏว่าศึกษานิเทศก์ปฏิบัติงานตามหน้าที่น้อยทุกด้าน¹ และยิ่งสอดคล้องตรงกับการวิจัยของ

¹ ชัยวัฒน์ วรรณพงษ์, "การปฏิบัติของศึกษานิเทศก์ในเขตการศึกษา 11," หน้า 124-128.

ธีรเทพ ทองสถิตย์ ในส่วนที่เกี่ยวกับการปฏิบัติงานนิเทศการศึกษาบางส่วน สรุปว่า "การปฏิบัติจริงของศึกษานิเทศก์เกี่ยวกับการนิเทศและตรวจเยี่ยมโรงเรียน ชั้นเรียน สังเกตการสอน การประชุมครู การแนะนำด้านการเรียนการสอน การแนะนำรายหมวด วิชา แนะนำในเรื่องที่จะทำการนิเทศการพบปะสังสรรค์กับครู ปรากฏว่า ศึกษานิเทศก์ ปฏิบัติน้อยเกินความคาดหมาย และไม่สนองความต้องการของครู"¹ แต่เมื่อทดสอบ ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างประชากรทั้ง 3 กลุ่ม ปรากฏว่า ผลการวิจัยขัดแย้งกับ สมมุติฐานทุกด้าน นั่นคือ มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ และเมื่อทดสอบ ความแตกต่างเป็นรายกลุ่มแล้วพบว่า กลุ่มผู้บริหารกับครูผู้สอนมีความคิดเห็นแตกต่างกัน จริงอย่างมีนัยสำคัญเกี่ยวกับการปฏิบัติงานในคานานิเทศการสอนในโรงเรียน ด้านศึกษา ทดลอง วิจัย และระดมความคิดเห็น ส่วนคานาพัฒนาหลักสูตรและคานาบริหารงานวิชาการ มีความเห็นสอดคล้องตรงกัน สำหรับความคิดเห็นกลุ่มผู้บริหารกับศึกษานิเทศก์ มีความเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญคือ คานานิเทศการสอนในโรงเรียน คานาพัฒนา หลักสูตร คานาบริหารงานวิชาการ และคานาบริการทางการศึกษา ส่วนคานาศึกษา ทดลองวิจัยมีความเห็นสอดคล้องตรงกัน สำหรับความคิดเห็นของกลุ่มครูผู้สอน และ ศึกษานิเทศก์พบว่า มีความเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ คือ คานานิเทศการสอนใน โรงเรียน คานาพัฒนาหลักสูตร คานาบริหารงานวิชาการ และคานาศึกษาทดลองวิจัย ส่วนคานาบริการทางการศึกษา มีความเห็นสอดคล้องกันอย่างมีนัยสำคัญ กล่าวคือ ผู้บริหาร กับครูผู้สอนมีความเห็นว่า การปฏิบัติส่วนใหญ่อยู่ระดับน้อย หรือน้อยที่สุด ($\bar{X} = 0.51-1.50$ หรือ $1.51-2.50$) ส่วนศึกษานิเทศก์เองกลับเห็นว่า การปฏิบัติอยู่ระดับมาก ($\bar{X} = 2.51-3.50$) เป็นส่วนใหญ่ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะในทางปฏิบัติงานใด ๆ ก็ตาม ผู้ปฏิบัติงานย่อมทราบว่าตนเองได้ปฏิบัติงานในหน้าที่ไปมากน้อยเพียงใด งานที่ปฏิบัติมี คุณภาพอยู่ระดับใดและในการปฏิบัติงานทุกด้านของศึกษานิเทศก์จะมีการวางแผนการดำเนินงาน

¹ธีรเทพ ทองสถิตย์, "ความคิดเห็นของครูประถมศึกษาที่มีต่อการปฏิบัติงานของศึกษานิเทศก์," หน้า ฉ.

งานในรูปของโครงการปฏิบัติงานไว้วงหน้าทุกชั้นตอนอย่างชัดเจน รัศม ตามแบบ
 ศน.03 โดยกล่าวถึงหลักการและเหตุผล ความมุ่งหมาย เป้าหมาย ผู้ที่เกี่ยวข้อง
 ระยะเวลา สถานที่ ผู้รับผิดชอบ แผนปฏิบัติงาน หลักสูตร เนื้อหาสาระ วิธี
 คิดตามและประเมินผล และงบประมาณ¹ ซึ่งการปฏิบัติงานนี้จะต้องยึดนโยบายใน
 การนิเทศการศึกษา ซึ่งหน่วยศึกษานิเทศกรรมสามัญศึกษากำหนดขึ้นและสอดคล้องกับ
 นโยบายในการจัดการศึกษา ทำให้เป็นที่น่าเชื่อถือได้ว่า ความคิดเห็นที่ศึกษานิเทศก์
 เห็นว่าได้ปฏิบัติงานนิเทศการศึกษาอยู่ในระดับมากนั้นถูกต้อง อย่างไรก็ตามปริมาณ
 งานที่ปฏิบัติจะมากน้อยเพียงใด อาจขึ้นอยู่กับงบประมาณ ซึ่งเป็นองค์ประกอบที่สำคัญ
 อย่างหนึ่งของการบริหารงาน คือ บุคลากร การจัดการ งบประมาณ และวัสดุ
 อุปกรณ์

อีกประการหนึ่ง การที่ผู้บริหารและครูมีความเห็นว่าการปฏิบัติงานของ
 ศึกษานิเทศก์อยู่ในระดับน้อยนั้น อาจเนื่องจากจำนวนศึกษานิเทศก์ต่อจำนวนครูและ
 โรงเรียน ไม่ได้สัดส่วนกัน ศึกษานิเทศก์มีจำนวนน้อยมากเมื่อเทียบกับจำนวนครู
 กล่าวคือ ศึกษานิเทศก์มี 25 คน ต่อครูโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตการศึกษา 9
 จำนวน 5,710 คน² เมื่อศึกษานิเทศก์มีน้อยโอกาสที่จะได้ไปปฏิบัติงานนิเทศที่
 โรงเรียนแต่ละโรงเรียนในคลุมแต่ละปีย่อมจะน้อย และไม่ทั่วถึง ทำให้ครูผู้สอนและผู้บริหาร
 มองเห็นว่าการปฏิบัติงานอยู่ในระดับน้อย ประกอบกับผู้วิจัยเห็นว่า มีจำนวนผู้บริหาร
 และครูผู้สอนอีกเป็นจำนวนไม่น้อยที่ยังมีความรู้ความเข้าใจในการปฏิบัติงานนิเทศการ
 ศึกษาไม่ถูกต้อง เข้าใจว่ากิจกรรมการนิเทศมีเพียงการที่ศึกษานิเทศก์ออกไปเยี่ยม
 เยียนแนะนำที่โรงเรียนเท่านั้น ซึ่งเป็นความเข้าใจที่ผิด ดังผลสรุปปัญหาปลายเปิด

¹ประกาศ แสงเพชร, "การจัดทำโครงการนิเทศการศึกษา," หน้า 125.

²กรมสามัญศึกษา, หน่วยศึกษานิเทศก์, จำนวนครูของจังหวัดต่าง ๆ ใน
เขตการศึกษา 9 ปีการศึกษา 2523 (อุดรธานี : สำนักงานศึกษาธิการเขต 9,
 2524), หน้า 11. (อัดสำเนา)

จากการวิจัยครั้งนี้ พบว่า มีจำนวนผู้บริหารและครูบางส่วนเสนอแนะความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติงานนิเทศการศึกษามาปรากฏว่ายังมีความเข้าใจในเรื่องการนิเทศการศึกษาน้อย และผิดพลาดอยู่ด้วย นอกจากจำนวนอัตรากำลังของศึกษานิเทศก์ งบประมาณจำกัด ความเข้าใจเกี่ยวกับงานนิเทศของครูแล้ว เหตุผลอีกประการหนึ่งที่ครูมองเห็นว่าศึกษานิเทศก์ปฏิบัติงานนิเทศการศึกษาน้อยอาจเป็นเพราะการกำหนดบทบาทหน้าที่ของศึกษานิเทศก์กว้างเกินไปยากต่อการปฏิบัติ ดังที่ ฉวีวรรณ มหาทัต สรุปลงว่า "ปัจจุบันงานในหน้าที่ของศึกษานิเทศก์ที่ได้รับมอบหมายมีขอบเขตกว้างขวางมากจนทำให้ไม่แน่ใจว่างานที่ทำไปนั้นมีความตรงตามเป้าหมายการนิเทศการศึกษาตามที่กรมสามัญศึกษากำหนดไว้"¹ เมื่อหน้าที่ที่ศึกษานิเทศก์ปฏิบัติมีมากเกินไป ปริมาณงานที่ศึกษานิเทศก์ได้ปฏิบัติออกไปย่อมไม่ครอบคลุมงานทั้งหมดได้ ทำให้ผู้ที่เกี่ยวข้องและเข้าใจกว้างงานของศึกษานิเทศก์เป็นอย่างไร มองเห็นว่าศึกษานิเทศก์ปฏิบัติงานน้อย

× สิ่งสำคัญอีกอย่างหนึ่งซึ่งอาจเป็นผลสำคัญต่อการปฏิบัติงานของศึกษานิเทศก์คือศึกษานิเทศก์ไม่มีเวลาดำเนินการปฏิบัติงานในหน้าที่ เพราะต้องรับผิดชอบงานอื่น ๆ นอกเหนือจากงานในหน้าที่ เช่น การทำงานให้กรมวิชาการ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ และงานธุรการอื่น ๆ

ประเด็นสำคัญอีกประการหนึ่งที่ผู้วิจัยมองเห็นว่ามีความจำเป็นและสำคัญมากต่อการปฏิบัติงานนิเทศการศึกษาคือ ศึกษานิเทศก์จะสามารถปฏิบัติงานได้มากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับคุณสมบัติความสามารถส่วนตัวของศึกษานิเทศก์เองว่าสามารถปฏิบัติงานในหน้าที่รับผิดชอบต่าง ๆ ได้มากน้อยเพียงใด มีประสิทธิภาพหรือไม่ และสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ในการปฏิบัติงานก็มีส่วนสำคัญต่อการปฏิบัติงานเช่นกัน ได้แก่ ความร่วมมือของโรงเรียน ยานพาหนะต่าง ๆ วัสดุอุปกรณ์ในการปฏิบัติงาน เป็นต้น

¹ ฉวีวรรณ มหาทัต, "ผลการสำรวจการปฏิบัติงานนิเทศการศึกษาของศึกษานิเทศก์ฝ่ายสามัญศึกษาประจำจังหวัด," หน้า 105.

เหตุผลดังกล่าวมานั้นว่าความคิดเห็นของผู้บริหาร ราษฎร และศึกษานิเทศก์แตกต่างกัน จะสอดคล้องกับความเห็นของ โสภณ จันทรมัย ที่กล่าวไว้ว่า

การนิเทศการศึกษาที่มุ่งจะให้ได้รับผลสำเร็จตามความหมายทุกประการนั้น เป็นไปไต่ยาก บางทีมักจะมีเรื่องตัวบุคคลเข้ามาเกี่ยวข้องด้วยเสมอ และมีอุปสรรคด้านอื่น ๆ พอควร อุปสรรคที่สำคัญที่สุดของการนิเทศการศึกษาได้แก่ บุคลากร ซึ่งเป็นอัตรากำลังของหน่วยงานไม่เพียงพอกับความต้องการ เพราะขอบข่ายของงานกว้างขวาง มีโรงเรียนอยู่ในความรับผิดชอบมากเกินไป หรืออีกส่วนหนึ่งศึกษานิเทศก์ยังเป็นบุคคลไม่ถึงขั้นที่ต้องการ เป็นคนว่า ขาดความชำนาญ และ ประสบการณ์ด้านต่าง ๆ บุคลิกภาพไม่เหมาะสม ไม่เป็นที่น่าเชื่อถือ ครูบางส่วนยังมีความคิดเห็นขัดแย้งกับศึกษานิเทศก์ มองภาพพจน์ของศึกษานิเทศก์ไปในทางจับผิด นอกจากนี้ยังมีปัญหาด้านงบประมาณ ขาดอุปกรณ์เครื่องมือเครื่องใช้สำหรับการศึกษา¹

สิ่งดังกล่าวข้างต้นนี้ ผู้วิจัยเห็นว่าวิธีทางที่จะดำเนินการแก้ไขได้โดยจัดสรรอัตรากำลังของศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 9 ให้มีจำนวนเพิ่มขึ้นเพียงพอกับจำนวนโรงเรียนที่รับผิดชอบในการนิเทศการศึกษา พยายามคัดเลือกบุคลากรที่มาดำรงตำแหน่งศึกษานิเทศก์ให้ได้บุคคลที่มีคุณภาพต่อการนิเทศการศึกษา โดยกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการคัดเลือกที่รัดกุม เมื่อใดบุคคลเข้ามาปฏิบัติหน้าที่ศึกษานิเทศก์แล้วจะคอยหาทางส่งเสริมให้ศึกษานิเทศก์มีความรู้ทางวิชาการ เป็นเลขาอยู่เสมอ เป็นผู้นำครูในทางวิชาการ อุตสทนให้กับงานนิเทศการศึกษา ดัง ภิญญู สาธร กล่าวไว้ว่า "ศึกษานิเทศก์คือผู้ให้บริการ"² สอดคล้องกับการศึกษาของ อคัมส์และ

¹โสภณ จันทรมัย, "บทบาทของศึกษานิเทศก์กับครูโรงเรียนประถมศึกษา," หน้า 16-18.

²ภิญญู สาธร, หลักการบริหารโรงเรียน พิมพ์ครั้งที่ 3. (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช, 2519), หน้า 175.

โบว์ (Adams and Bowle) พบว่า "การนิเทศการศึกษามีหน้าที่เกี่ยวกับการปรับปรุงคุณภาพการเรียนการสอน ศึกษาในเทศกก็มีหน้าที่รับผิดชอบโดยตรงคือการให้บริการแก่ครู ไม่ใช่เป็นผู้บังคับบัญชา"¹ จะตองคำนึงเป็นหลักอยู่เสมอว่า "การนิเทศการศึกษาคือปรัชญา การนิเทศการศึกษาของการความร่วมมือ การนิเทศการศึกษาเป็นงานสร้างสรรค์ และการนิเทศการศึกษายังให้เกิดผลในทางบวก"² หนวยศึกษานิเทศก์ จะใ้บุคคลากรที่มีคุณภาพและทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้แล้วการปฏิบัติงานของศึกษานิเทศก์จะต้องมีการวางแผนงานต่าง ๆ ในรูปของโครงการปฏิบัติ งานที่รัดกุม รอบคอบทุกลำดับชั้น โครงการตองสอดคล้องกับงบประมาณที่ได้รับก็จะทำให้งานประสบผลสำเร็จ และหาทางสนับสนุนอำนวยความสะดวกในการปฏิบัติงานของศึกษานิเทศก์ในคานสื่อพาหนะ วัสดุอุปกรณ์ให้เพียงพออีกด้วย สิ่งสำคัญที่สุดศึกษานิเทศก์ตองสร้างคุณลักษณะความสามารถของตนเองให้เป็นที่ยอมรับ ศรัทธาของครู การปฏิบัติ
นิเทศการศึกษาก็จะเกิดการยอมรับ เพราะความศรัทธาเลื่อมใสยอมเป็นทางนำไปสู่
ความเชื่อถือและยินยอมปฏิบัติตาม อันจะเป็นผลทำให้ครูนำขอนิเทศไปปฏิบัติ เมื่อการปฏิบัติงานตามโครงการต่าง ๆ เสร็จสิ้นแล้ว ศึกษานิเทศก์จะตองมีการติดตามผลการปฏิบัติงานทุกครั้ง เพื่อนำผลมาปรับปรุงแก้ไขงานให้ดียิ่งขึ้น การนิเทศการศึกษาของหนวยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา ผู้วิจัยเห็นว่ามิแนวโน้มไปในทางที่ดี ทั้งนี้เพราะในแผนการศึกษาแห่งชาติ ระยะที่ 5 มีนโยบายในการพัฒนาการเรียนการสอนให้มีคุณภาพได้มาตรฐานโดยดำเนินการจัดสรรทรัพยากรให้เพียงพอกับความตองการ ส่งเสริมโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็กและโรงเรียนในชนบท จัดกระบวนการเรียนการ

¹ Grace L. Adams and Lucille Bowle, "How we learn Implication for Supervision," pp. 211-215.

² กรมสามัญศึกษา, หนวยศึกษานิเทศก์, คู่มือนิเทศการศึกษากาปฏิบัติ, หนา 27.

สอนและการฝึกวิชาอาชีพให้ไ้มาตรฐานสามารถนำไปปฏิบัติได้¹ และหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา กำหนดนโยบายสนองนโยบายแผนการศึกษาชาติ ดังจะเห็นได้จากแนว การปฏิบัติงานของศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา ในปีงบประมาณ 2525 กำหนดไว้ว่า

1. นิเทศติดตามผลการใช้หลักสูตร 2521 และ 2524 ในประเด็นที่ สำคัญ ๆ คือ การบริหารหลักสูตร การจัดการเรียนการสอนที่เน้นพัฒนาสมรรถภาพ มนุษย์ การจัดสภาพงานสนับสนุนงานสอน และการร่วมมือกับชุมชน

2. อบรมครูทั้งก่อนประจำการและระหว่างประจำการอย่างมีประสิทธิภาพ และทั่วถึง

3. ผลิตและกระจายคู่มือครูให้ถึงครูอย่างกว้างขวางทั่วถึงและทันเวลา

4. เน้นการปฏิบัติที่โรงเรียนขนาดเล็กและอยู่ในชนบทเป็นพิเศษ

5. จัดให้มีการวางแผนการนิเทศการศึกษาระยะยาวอย่างมีประสิทธิภาพ ให้เป็นระบบและสนับสนุนการนิเทศการศึกษาไปสู่ระดับปฏิบัติการให้มากที่สุด²

ซึ่งเมื่อใดดำเนินงานตามนโยบายดังกล่าวอย่างมีประสิทธิภาพ งานนิเทศ การศึกษาย่อมบังเกิดผลสัมฤทธิ์ผลโดยตรงต่อการปรับปรุงคุณภาพการเรียนการสอนใน โรงเรียน

3. ความคิดเห็นของผู้บริหาร ครูผู้สอน และศึกษานิเทศก์ เกี่ยวกับปัญหา และอุปสรรคในการปฏิบัติงานนิเทศการศึกษาของศึกษานิเทศก์

¹กรมสามัญศึกษา, หน่วยศึกษานิเทศก์, วัตถุประสงค์ นโยบาย เป้าหมาย และวงเงินในการพัฒนามัธยมศึกษาในแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ระยะที่ 5

(อุตรธานี : หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา, ม.ป.ป.), หน้า 1-2. (อัครสำเนา)

²กรมสามัญศึกษา, หน่วยศึกษานิเทศก์, แนวการปฏิบัติงานของหน่วย ศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษาในปีงบประมาณ 2525 (อุตรธานี : หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา, ม.ป.ป.), หน้า 1. (อัครสำเนา)

จากการวิจัยพบว่า ปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานนิเทศการศึกษาที่อยู่ในเกณฑ์มากได้แก่ ระยะเวลาที่ศึกษานิเทศก์พบปะกับครู เพื่อให้การนิเทศแต่ละครั้งน้อยเกินไป ค่าการวางแผนทางวิชาการร่วมกับโรงเรียน ขาดแคลนงบประมาณในการจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์ คู่มือครู จำนวนศึกษานิเทศก์มีน้อย ขาดการประสานงานร่วมกัน ครูไม่ได้ศึกษาเอกสารของศึกษานิเทศก์ ซึ่งเป็นปัญหาจากแบบสอบถามที่เป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า และสอดคล้องตรงกับปัญหาและอุปสรรคที่ได้จากแบบสอบถามปลายเปิดคือ ช่วงเวลาที่ศึกษานิเทศก์ปฏิบัติงานอยู่ในโรงเรียนน้อย จำนวนศึกษานิเทศก์ไม่เพียงพอ จำนวนครั้งการนิเทศแต่ละโรงเรียนมีน้อย ครูไม่เข้าใจการนิเทศ ขาดการติดตามผล ศึกษานิเทศก์บางคนขาดความรับผิดชอบ ศึกษานิเทศก์ขาดความเป็นผู้นำทางวิชาการ และมีงบประมาณจำกัด ปรากฏว่า ปัญหาที่ได้จากการวิจัยสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ชัยวัฒน์ วรรณพงษ์¹ ที่ว่า "ปัญหาในการนิเทศการศึกษาได้แก่จำนวนศึกษานิเทศก์ต่อครูไม่ได้สัดส่วนกัน งบประมาณมีน้อย ขาดอุปกรณ์ เครื่องมือและเครื่องใช้ หน้าที่ของศึกษานิเทศก์กำหนดไว้กว้างขวางยากต่อการปฏิบัติ ขาดความคล่องตัวในการปฏิบัติงาน โรงเรียนกระจายอยู่ห่างไกล และครูไม่ค่อยจะนำเอาวิธีการหรือข้อนิเทศไปปฏิบัติ"¹ และสอดคล้องกับการวิจัยของ ชุม ลีสุข² ที่พบว่า "ขาดงบประมาณของหน่วยศึกษานิเทศก์และโรงเรียนเป็นปัญหามาก"² ดังนั้น ปัญหาการนิเทศการศึกษาดังกล่าวเป็นปัญหาที่แท้จริงของการนิเทศ และกลุ่มตัวอย่าง

¹ชัยวัฒน์ วรรณพงษ์, "การปฏิบัติงานของศึกษานิเทศก์ เขตการศึกษา 11," หน้า ๘.

²ชุม ลีสุข, "กิจกรรมการนิเทศการศึกษาของศึกษานิเทศก์จังหวัด," หน้า 123.

ประชากรโตมองเห็นความสำคัญของปัญหา จนนำมากล่าวถึงอีกครั้งหนึ่งในการตอบแบบสอบถามในส่วนที่เป็นแบบปลายเปิด ผู้วิจัยจึงเห็นว่า ควรจะรีบดำเนินการแก้ไขปัญหาดังกล่าวให้หมดไปอย่างรวดเร็วที่สุด ทั้งนี้เนื่องมาจากการนิเทศการศึกษามีส่วนสำคัญและจำเป็นต่อสภาพการจัดการศึกษาในปัจจุบัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการจัดการศึกษาในเขตการศึกษา 9 ยังพบกับปัญหาและอุปสรรคหลายประการ ดังจากผลการวิจัยของ กนกรัตน์ ชาญกว้าง วิจัยในเรื่องความคิดเห็นของ ผู้บริหาร ครูและบุคลากรทางการศึกษาเกี่ยวกับปัญหาการใช้หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 ในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา ในเขตการศึกษา 9 พบว่า "ในการใช้หลักสูตรมีปัญหาหลายประการคือ ในด้านสภาพการใช้หลักสูตรปรากฏว่า ครูยังไม่เข้าใจหลักสูตร หลักสูตรไม่เหมาะสมกับโรงเรียนบางท้องถิ่น การใช้หลักสูตรไม่ตรงตามเป้าหมายที่วางไว้ ด้านหลักสูตรและเอกสารหลักสูตร พบว่า เอกสารหลักสูตรไม่เพียงพอ เนื้อหาหลักสูตรมีมากไม่เหมาะสมกับเวลาเรียน บางส่วนยาก ซับซ้อน ด้านบุคลากรพบว่า มีบุคลากรไม่เพียงพอ การใช้บุคลากรไม่ตรงกับควมถนัด ความสามารถ ขาดครูที่มีความถนัดเฉพาะด้าน โดยเฉพาะทางวิชาชีพ ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน พบว่า ขาดอุปกรณ์ที่ช่วยส่งเสริมกิจกรรมการเรียนการสอน ครูยังใช้กิจกรรมการสอนแบบเดิม ด้านสื่อการเรียนขาดแคลนงบประมาณ และด้านการประเมินผลพบว่า ครูไม่เข้าใจวิธีการประเมินผล นักเรียนไม่สอบแก้ตัว"¹ ซึ่งปัญหาเหล่านี้บุคคลที่จะทำได้และเป็นหน้าที่ต้องปฏิบัติอยู่แล้วคือ ศึกษานิเทศก์ ดังนั้นศึกษานิเทศก์ทุกคนจะต้องหาทางปฏิบัติงานในหน้าที่รับผิดชอบของตนให้มีประสิทธิภาพ โดยใช้หลักการ

¹ กนกรัตน์ ชาญกว้าง, "ความคิดเห็นของผู้บริหาร ครูและบุคลากรทางการศึกษาเกี่ยวกับปัญหาการใช้หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 ในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา ในเขตการศึกษา 9," (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์ สาขาบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2524), หน้า 137-138.

กระบวนการ เทคนิค วิธีการ กิจกรรมต่าง ๆ ทางการนิเทศมาประยุกต์ใช้ให้
 เหมาะกับสถานการณ์ต่าง ๆ และใช้ให้เหมาะกับแต่ละสถานที่ด้วย ก็จะทำให้งาน
 นิเทศการศึกษาสามารถช่วยให้การจัดการศึกษาในโรงเรียนบรรลุตามจุดหมายได้

จากปัญหาที่เกี่ยวข้องกับระยะเวลาที่ศึกษานิเทศก์ปฏิบัติงานในโรงเรียนน้อย
 จำนวนบุคลากรไม่เพียงพอต่อการนิเทศ ขาดแคลนวัสดุอุปกรณ์ เอกสารหลักสูตร
 ขาดการประสานงาน มีงบประมาณในการนิเทศจำกัด โรงเรียนอยู่ไกล ครูไม่
 เข้าใจในการนิเทศ ครูไม่นำผลการนิเทศไปปฏิบัติ และปัญหาอื่น ๆ นั้น ต่างเป็น
 ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยที่สำคัญในการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพทั้งนั้น คือ เป็น
 เรื่องของบุคคล งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ และการจัดการ เมื่อปัจจัยสำคัญเหล่านี้
 นี้เป็นปัญหาต่อการปฏิบัติงานก็ย่อมทำให้งานประสบความสำเร็จล้มเหลวไปด้วย ฉะนั้นผู้วิจัย
 จึงเห็นว่า หน่วยงานนิเทศก์ กรมสามัญศึกษา และโรงเรียนมัธยมศึกษา ในเขตการ
 ศึกษา 9 จะต้องหาทางร่วมมือกันในการแก้ปัญหาเหล่านี้ ซึ่งเริ่มตั้งแต่สำรวจปัญหา
 ในรายละเอียดของการปฏิบัติในขั้นต่าง ๆ ถึงสาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้นเหล่านั้น
 แล้วหาทางแก้ปัญหาโดยวางโครงการนิเทศการศึกษาค้นต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมและเป็น
แนวทางแก้ไขปัญหาเหล่านั้นให้หมดไป โครงการจะต้องวางแนวปฏิบัติต่าง ๆ ให้
 รัดกุมทุกลำดับขั้น มีการประเมินผลและติดตามผลการปฏิบัติงานทุกระยะ ตั้งแต่เริ่ม
 โครงการและเสร็จสิ้นโครงการ อีกประการหนึ่งในปัจจุบันนี้ปรากฏว่าบุคลากรทาง
 การศึกษาในโรงเรียนมีความรู้ความสามารถสูง สามารถที่จะมีส่วนช่วยเหลือและส่งเสริม
 เสริมการจัดการศึกษาในโรงเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสามารถแก้ปัญหาคาร
 ขาดแคลนศึกษานิเทศก์ และการมีงบประมาณในการนิเทศจำกัดได้ทางหนึ่ง นั่นคือ
 วางโครงการส่งเสริมให้โรงเรียนจัดระบบการนิเทศการศึกษากายในชั้น ซึ่งถ้าทำ
 ได้สำเร็จยิ่งเป็นแนวทางที่ดีกว่าการคอยรับการนิเทศจากบุคคลภายนอกโรงเรียน
 เพราะบุคลากรในโรงเรียนเป็นผู้ที่รู้จักปัญหาที่เกิดขึ้น เขาใจสภาพแวดล้อมของปัญหา
 เป็นอย่างยิ่ง สามารถแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้นได้ทันเวลา ทันเหตุการณ์ ฉะนั้นผู้วิจัย

เห็นว่า ควรส่งเสริมให้ผู้บริหารโรงเรียนได้เข้าใจเกี่ยวกับการจัดการนิเทศภายใน โรงเรียนยิ่งขึ้น ซึ่งงานนี้ก็ป็นงานหนึ่งของผู้บริหารโรงเรียนอยู่แล้ว ทางหน่วยศึกษานิเทศก์จะคอยสนับสนุนเพิ่มพูนความรู้แก่ผู้บริหาร คณะครูที่จะดำเนินงานนิเทศและคอยให้ความร่วมมือ ประสานงานกับโรงเรียนอย่างสม่ำเสมอ คอยอำนวยความสะดวก แก้ไขปัญหาให้กับโรงเรียน เมื่อโรงเรียนสามารถดำเนินงานดังกล่าวขึ้นได้แล้ว ในอนาคตการจัดการศึกษาในเขตการศึกษาที่ ขอมจะประสบปัญหาอันน้อยที่สุด

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในอนาคต

1. การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของศึกษานิเทศก์ในเขตการศึกษา 9 เพื่อประโยชน์ในการปรับปรุงการนิเทศการศึกษาในเขตการศึกษา 9 คอไปควรวิจัยการปฏิบัติงานของศึกษานิเทศก์เขตการศึกษาอื่น ๆ สำหรับนำผลมาปรับปรุงพัฒนาคุณภาพของการนิเทศ ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น
2. ควรทำการวิจัยในเรื่องเกี่ยวกับพฤติกรรมทางการนิเทศการศึกษาของศึกษานิเทศก์
3. ควรทำการศึกษาเกี่ยวกับเกณฑ์ประเมินผลการปฏิบัติงานของศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา
4. ควรทำการศึกษาเปรียบเทียบการปฏิบัติงานของศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา กับศึกษานิเทศก์ ในหน่วยงานอื่น ๆ
5. ควรทำการศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบที่เหมาะสมของการนิเทศการศึกษาของศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา